

Ættarbandsskráin - Ónýttir granskingarmøguleikar?

Síðani 2006 hava Tjóðskjalasavnið og Ílegusavnið samstarvað um sokallaðu Ættarbandsskránni, sum er eitt ættartræ yvir allar føroyingar, so langt aftur í tíðina sum gjørligt. Nærum 200.000 persónar eru skrásettir í Ættarbandsskránni.

EFTIR SÁMAL TRÓNDUR F. JOHANSEN

Upplýsingarnar í Ættarbandsskránni verða, saman við upplýsingum úr 'Vevnaðarskránni' og 'Diagnosuskránni', brúktar sum grunddátur í føroyskari gengransking.

Upplýsingarnar í Ættarbandsskránni eru í høvuðsheitum grundaðar á trý sløg av 'grunddátum': 1) dátugrunnar við inntøppaðum kirkjubókum og fólkateljingum, 2) koyringar frá Landsfólka-yvirlitinum og 3) dátugrunnar frá ættargranskarum. Grundupplýsingar verða tó eisini savnaðar frá t.d. andlátum og minningarorðum í fjølmiðlunum, bæði í Føroyum og uttanlands. Úrdráttir úr hesum grundskráum, sum hava við ætt at gera, verða síðani lagdir í sjálva Ættarbandsskránni.

Kirkjubøkur størstan týðning

Týðningarmesta grundskráin er kirkjubóksgrunnurin. Tá samsvar ikki er millum kirkjubøkur og hinar dátugrunnarnar, verða grundupplýsingarnar úr kirkjubókum valdar framum, tí hesar skrásetingar verða roknaðar sum mest álitandi. Meira enn 170 kirkjubøkur eru inntøppaðar, við tilsamans meira enn 140.000 skrásetingum. Tað mesta av hesum tilfari er tó ikki rættlisið, og tað er ein ávisur trupulleiki í mun til góðskuna.

Ein onnur avbjóðing er, at nógvar skrásetingar úr kirkjubókunum enn vanta at verða inntøppaðar. Higartil eru flest dópar (føðingar) inntøppaðir.

- Okkum vantar at tøppa inn deyða, vígslur og feringar, tí onkuntið eru hesar skrásetingar tær einastu, vit hava av fólki. Jú skjótari vit fáa hetta gjørt, jú lættari verður gerandisdagur okkara, og samstundis hækka góðskan á bæði grundskráum og Ættarbandsskránni, sigur Annika Skaalum, savnsvørður á Ættarbandsskránni.

Grundskráir til ymiska gransking

Tað kann virka lógið fyrst at tøppa í

grundskráir og síðani gera úrdráttir úr hesum til Ættarbandsskránni. Í Íslandi valdu tey at tøppa grundupplýsingar beinleiðis inn í ættarskrá teirra, Íslendingabók. So hvørt gjørdust tey tó varug við, at teirra grunddátá einans kundu brúkast til at greina ætt. Seinni, tá tey ynsktu at brúka grundupplýsingarnar til aðra gransking, vórðu tey noydd at tøppa tær inn av nýggjum. Dømi um hetta er, at íslenska Tjóðskjalasavnið seinastu 10-15 árin hevur arbeitt við at tøppa inn sínar fólkateljingar í egnar grundskráir, fyri á hendan hátt at gera grundupplýsingarnar tøkari í øðrum granskingarhøpi.

- Okkara strategi við at tøppa inn í grundskráir og síðani flyta úrdráttir yvir í Ættarbandsskránni, varð grundað á eitt tilvitað val. Øll grunddátá verða her við klár at brúka til fleiri sløg av gransking, um neyðugt, sigur Samal Tróndur F. Johansen, stjóri á Tjóðskjalasavninum.

Ónýttir móguleikar

Víkjandi figging seinastu árin hevur tó havt við sær, at høvuðsdenturin hevur verið lagdur á viðlíkahald av skipanini og góðsku-

trygging av verandi innihaldi, heldur enn menning og vøxtur av dátugrunnunum.

Greitt er, at nógvir ónýttir

móguleikar enn liggja í bæði Ættarbandsskránni og í grundskráunum, sum kunnu koma bæði gransking og almenningi til góðar.

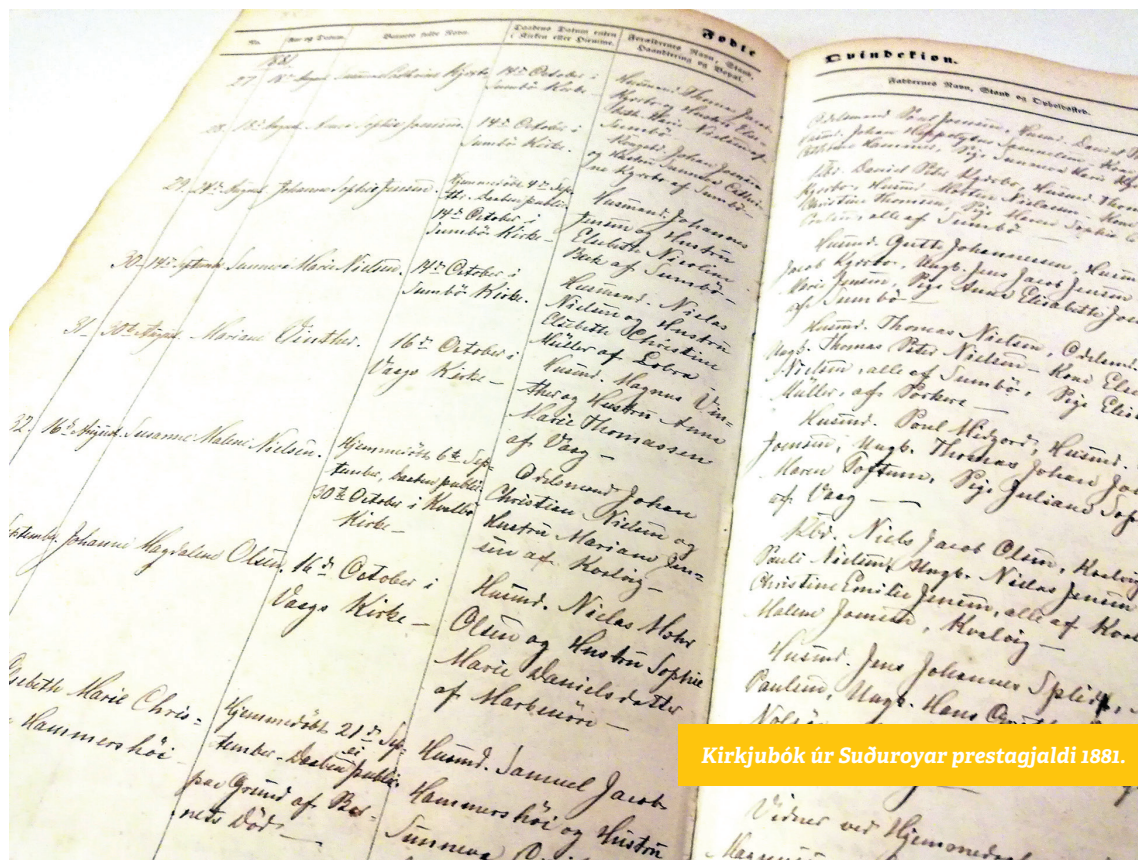
Sambært lógini um gransking í mannaílegum kunnu upplýsingar úr Ættarbandsskránni bert brúkast til gengransking. Øðrvísi er við flestu grundskráunum, sum koma undir lóg um skjalasavnsvirksemi. Her ber í prinsippinum til at gera allar upplýsingar eldri enn 80 ár atgongdar fyri almenningi. Fortreytin er tó, at grundskráirnar mugu rættlesast og talgildur pallur mennast.

Hesir spurningar hava eisini verið viðgjørdir í einum áliti, sum varð latið Heilsumálaráðnum í 2015, har mælt varð til at endurskoða móguleikarnar fyri at brúka grunddáturnar til aðra gransking enn gengransking og at lata føroyingum sum heild fáa betri innlit í teirra egna ætt, t.d. við at gera eina Føroyingabók.

- Móguleikarnir eru nógvir, bæði fyri gransking og almenning. Neyðugt er tó, at bæði lógar- og figgjar-karmar koma í rætt lag, men hetta er upp til politiska viljan, sigur Samal Tróndur F. Johansen.



Sámal Tróndur F. Johansen, stjóri á Tjóðskjalasavninum, og Hanna S. Christiansen, savnshjálpari, granska Ættarbandsskránni.



Kirkjubók úr Suðuroyar prestagjaldi 1831.